

A belgák krónikája

Balog József másfél szigorú fogkrém habja. A levegő meg telis de teli lett fúrva mondatokkal, hát végül el kellett költözni. Balog József most ide költözik, innen az ötödik oldal bal felső sarkából beszél Belgiumról és a belgiumiakról ezentúl keddenként, és hát, hogy mi ez, persze érteni kell; kisország, kispép, kistörténetek, emberi tényezők. Kicsit alább ereszkedem, mondja Balog József. Bebújni a politika alá, ahol az emberek lesznek. Csupa belga, kisországbeli esendő figura. De a mondatokat ezentúl leírják. Mától kezdetét veszi a belgák krónikája.

DARVASI LÁSZLÓ

Ha kedd van,

akkor ez Belgium. Legalábbis így állt egy hevenyes években forgatott filmvígjáték címében. Így állt a mondat, amely mondatban a kedd egyszerűen azt jelenti, hogy ime, fölvirradt a nap, amikor kedd van, az a nap, amit keddnek mondunk, a hét második, mások szerint – mármint akiknek a vasárnap az első – harmadik napja. Ma kedd van? – kérdezheti bárki, és ha tényleg kedd van, hát az a felelet, kedd. De ez még csak a mondatnak az egyik része, mert ne tévesszük szem elől, hogy még Belgium is van. Ha van a kedd. Ez a Belgium pedig fölötte érdekes egy hely.

Valamikor Belgium határát három tenger mosta, de csak egy igazságos királya volt. Belgiumban sohasem volt úr a széthúzás, ezért aztán maga Belgium is összehúzta magát, és most Belgiumot úgy ismeri mindenki, hogy kisország. Belgium népszerűsége egyébként a belga, és a belgák belga nyelven is beszélnek. Az írásuk is belga, és van Belga Aszfalt, belga népviselet, összbelga és belga anya. A belga mondavilágban egyébként igen előkelő helyet foglalt el a belga szürke, amelynek szárvai, egyes mondaírók szerint, az agancsa ágai között ott fénylik az egész keleti égbolt összes csillaga, meg a Hold, meg tiszta időben még a Nap is. A világ egyébként előbb volt belga, s csak azután lett egyetem. Ezt a belgák is jól tudják, csak ha nem figyelnek oda, akkor mindig elfelejtik. Olyankor csak egyszerűen üldögélnék a ház előtt a lócan és arra gondolnak, miért ér az élet annyit csupán, mint pipán a bojt. Am rögvést az összes nemzeti adó belga nótát kezd sugározni, hogy előzze a kozmopolita, liberális, idegen, pesszimista – a belga lélekkel nem harmonizáló – filozófusok iránti hajlamot. Belga virtus, hej!

Jómagamat egy igazi belga történet győzött meg arról, hogy Belgiumnál nincs tarkácskább bokréta széles e kalapon. Éppen serdültem, mikor majdnemönkéntes munkát vállaltam egy belga mezőgazdasági állami gazdaságban. Társaimmal izgatottan vártuk, hogy a munkára betanító belga mezőgazdasági szakember, aki bal kezében egy metszőollót, jobb kezében egy baltát szorongatott, feltárja előttünk annak a folyamainak a titkát, melyben majd leszünk tevékeny szereplők. S lón! A szakember ízes, belga nyelven szól: „Kisfiúk és kislányok! Akinek metszőollója van, az metszőollózik, akinek baltája van, az baltázik!” Azonnal padlón, illetve termőföldön voltam. A szívem gyorsabban kezdett verni. A szám kiszáradt az izgalomtól, ami nem volt jó érzés, de ott volt helyette a bizonyosság. Igen! A belgák tudják a dolgukat! A belgáknak helyén van az eszük! A belgák nem fölöslegesen veszik kezükbe a dolgokat!

S már láttam is magam előtt minden belgát, ollóval és baltával, ahogy ináulnak szőlőt metszeni. S köztük én. Szívom magamba a tapasztalatot. Hogy egyszer majd tovább adhasam. Megoszthassam az olvasókkal, mit láttam, látok a belgák közelében élve, sőt lassan-lassan magam is igazi belgává válna.

S ma kedd van. S ezentúl minden héten. S akkor ez Belgium!

BALOG JÓZSEF

Szépmíves tárlat '91

Baka István megnyitó beszéde

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

A Szegedi Szépmíves Céh a JATE aulájában rendezte meg nagyszabású kiállítását. A Szépmíves Tárlat '91 tegnap délután népes közönség jelenlétében nyílt meg. Baka István költő mondott beszédet, melyet közlünk. A kiállításra negyvenöt alkotó 97 művet küldött, melyek közül a zsűri negyven művész 65 alkotását fogadta el. Az ünnepélyes megnyitó alkalmával nyújtották át a tárlat díjait. Dr. Lippai Pál polgármester Szeged város díját adta át Tóth Sándor szobrászművésznek, Kovács Miklósné, a megyei önkormányzat főelőadója Papp György grafikusművész alkotásait ismerte el, a Szegedi Szépmíves Céh szakmai díját pedig Szekeres Mihály elnök nyújtotta át Kovács Lajos festőművésznek (képünkön). A kiállítás augusztus 18-ig tekinthető meg.

máris attól kell tartaniuk, hogy a pártcenzúrát, amely ízléscenzúra is volt, most majd a pöre, ám még sekélyesebb ízléscenzúra fogja felváltani, mint a komszomolyulásokon szövedő románcokat a képeslap-pornográfia. A pártállami tiltások Szűllait elkerült művész-Odüsszeuszok nem jutnak-e majd az újgazda-aranyozottbronzkertitörpe-Kharübdiszek torkába? Nem, ha céhekbe tömörülnek. A céh a középkorban is a mérték volt: nem a vadászgató, zsíros ujjait a kopók szórébe törölő hűbérúr mértéke, hanem a szabad városi polgáré, aki az általa alkotott műtárgyak pénz-mesterlegény, illetve mesterleány. S ezek a ma még csoportosulások, holnapra tán közösségek az árvaállítás szűkös lehetőségein túl maguk teremtik meg fennmaradásuk feltételeit, hiszen az állami mecenatúrát pótoló magán-mecenatúrára még nem számíthatnak, s

Míg a völgyben hajtóvadászatok folynak, falvak égnek, bárók csapnak össze, szárfított trágyával fűtik a padlófűtéses római villák helyén összetakolt viskókat, addig a jobbágyorsból kiemelt pilises szűk, hideg cellájában a csak félig vagy félig sem értett Arisztotelész, Platon műveit másolja, meg a rajtuk nevelkedett, homályos szavú egyházatyákat, s bár – a lapszéli jegyzetekből kitűnik – sűrűn felsóhajt: „inni vágyom”, egy barbár kor díszletein átfurakodva átmenti a jövőbe azt, amit antikvitásnak, de – görög eredű szóval – Európanak is nevezhetünk. Ma is. Ma, ebben a nehéz, elnyomórító, vitákkal-veszekedésekkel terhes, mégis föl-emelő, szárnyaktól súlyos időkben azt mondom: *elhagytuk a kódex-másolókat, kódexeink – saját korbácsütésektől, golyónyomoktól, rossz emésztésünk kiütéseitől vörösöl – stigmált – bőrünkbe kötve*

megíródtak, megőrződtek. Itt az ideje hogy új kódexeket írjunk – az írógéppapírra, a keretbe foglalt vászra, a filmszalag kockáira. S lehet, hogy kivetnek bennünket a kolostorok csendjéből, a régi kódexek elolvasásáért nem szellemi, hanem (ha csak a könyvértéket nézzük) elsősorban anyagi áldozatot kell hoznunk, s nemcsak szerelmünket, hanem mesterségünk eszközeit is a fogaink közé szorítva kell átmentenünk a túlsó partra, mégis – hiszen, ha másnak nem is, nekünk megéri. S nem azért, mert csengő tallérokkal fizetnek érte (bár az se baj, sőt!), hanem mert az a mi testünk és a mi vérünk, magunk vagyunk magunknak az áldozati kehely, a nyelvre tett ostya, a sábeszdeklé és az úrvacsora. Sőt, az imaszöveg és a nagy tanító falon hagyott képe is – a piacére.

Bocsássák meg nekem, a laikusnak, hogy nem elemzem egyenként a tárlat résztvevőit és képeiket, szobraikat, bár nagyra becsülöm Kass János gesztusát, bár a baráti szálakon kívül az együttgondolkodás-együttlítás szálai is fűznek a könyveim címlapjait is adó Pataki Ferenchez, bár nagyon szeretem Veres Mihály érzelmes absztrakcionizmusát és a már szekszárdi származása révén is hozzám közelálló Hemmert János mesterien mulatságos montázsait (én a szavakkal, szóttagokkal szeretnék néha olyan fölényesen bánni – elbánni – ahogy ő a szétszedett gépek alkatrészeivel), Fontos Sándor Megfordított világa pedig mintha illusztráció lenne Yorick monológja Hamlet koponyája felett című versemhez, s még folytathatnám Kovács Margit Másodvirágzásával, amelyet igazán kellett volna látnom, amikor – már negyvenen túl – sikerült kilépni a rám erőltetett magányból, megoszthatnám önmagammal meglepetésem, milyen jól megfér egy lapon a katalógusban Papp György népi ihletésű, de – vagy nem is de – geometrikus rendbe komponált Találkozása és Kovács Lajosnak a geometriai rendtől mámoros Op. 385-je, melyek a bartóki életmű egybeforró kettőségét is jelképezhetnének... Hadd álljak meg itt, bár még jó néhány alkotás kiváltotta laikus elragadtatásomat, még a hagyományos alföldi-vásárhelyi stílust utolsó mohikánt képviselő Akácok tanya is, valamint... Nem, a teljes névsor felolvasását úgyis csak udvariassági gesztusnak éreznék...

Hej, mennyi felfokozott izgalom, vágy, kíváncsiság előzte meg a régen beígért pesti látogatást...

Kedvezményes vonatjeggyel utaztunk fel hármásban, hiszen rendes jegyre aligha telhetett volna akkoriban. A vonaton való utazás legmaradandóbb élménye egy öreg cigányasszonyhoz fűződik. Ott ült a zsúfolt vonat lépcsőfölgáján a ráncos képű vénység, ritkás fogai közt egy rövid szárú pipával, melyből nagy komolyan pöfékelt. Eddig még hagyján! De amikor kikapta pipáját szájaából s a félig égett dohányt tenyeréből a szájába verte s rágni kezdte a „bagót” – bizony kifordult szánkából anyánk finom, erre az útra adott süteménye. Azóta, ha el akartuk venni egymás étvágyát, mindig a monori állomás cigányasszonyát emlegettük...

Megérkezve gyalog mentünk a Csokonai utca 8. szám alá Anna néniéhez, Apánk nagynénjéhez, aki férjével egy földszinti, sarkos lakásban élt. Mi sem természetesebb, hogy rövidesen, levegre az út porát, első látogatásunk a Kerespi temetőbe vezetett. A látogatásra azért emlékszem pontosan, mert amint hazaérkeztünk Szegedre, Apánk első dolga volt, leírni uti emlékeinket.

A díszsírhelyekre emlékszem jól, Kossuth és Deák mauzóleumára, Jókai, Erkel Ferenc, Balaha Lujza, Kisfaludy Károly, Arany János, Ady Endre s mások sírjaira. A temetőből unszólásunkra villamoson, egyenesen az állatkertbe siettünk, az állatok királya, no meg az elefántok látogatására. A stílusosan fölépített elefánt-palota különösen megnyerte tetszésünket: Ilyen szép épületet még nem láttunk a valóságban. Apánk nem állhatta meg, hogy megjegyzést ne tegyen: „Látjátok, milyen drága épületben laknak ezek az állatok. Hej, ennek az árából de sok szegény embernek lehetne emberhez méltó hajlékot biztosítani!”

Csongor Győző

A Zsótér-ház gyermekei (11)

„...szerző beszámoló budapesti tapasztalatairól, testvérével Artúrral, édesapjuk kalauzálása mellett, a házgyerekek közül a legszerencsésebbekkel, akik elsőként láthatták meg a fővárost...”

Megfigyeltük az állatok okosságát. Az egyik öreg elefántnak, ha papírpénzt adtak, levette ormányával, odavitte az állatkerti szolgának, aki adott érte neki edelt. Egy látogató százkoronást nyújtott oda az okos állatnak (!), amiért az etető nem adott neki eleséget. Erre az elefánt visszament s bosszúból a zsugori emberek az arcába fúj!

Utána Jónást, a vízilovat néztük meg, de nem láttunk belőle egyebet az orra hegyénél... Következtek a többi állatok: őzek, zergék, zebrák, szarvasok, tevék, pumák, a sündisznök, ürgek, fehér egerek, mókások, rókák, juhok, hiénák, különféle kutyafajták, macskák (köztük a legszebbek az angora macskák), bölények, pávák, lovak, jeges- és barna medvék... Engedelmet kérek a „rendszeretlen felsorolásért”, de akkor még nem voltunk Czöglér Kálmán keze alatt!

A főként tengeri halat árultak a helyszínen. Artúr otthon előre megtönte zsebét szilvával s ez most jól jött a majmoknak. Tetszett, hogy ezek az állatok milyen furcsán kértek és ettek. Ketrecek előtt legnagyobb volt a forgalom. Apám elsiütötte a latin mondást: Similis simili gaudet.

Mint a többi gyerek, mi is megbámultuk a törpe lovacskákat, de a póni-fogatról takarékosági szempontból, bizony lemaradtunk. A nagy ragadozók ketrecében nem jól éreztem magamat, mert szemem, orrom facsarta azok jellegzetes bűze. Első látogatásunk során elmaradt az akvárium megtekintése. A madarakból sem sokat láthattunk. Emlékszem, hogy az egyik teremben a legszebb mesék voltak megörökítve („Tündérvilág” c. bábszínház). Az állatkert után következett a Szépművészeti Múzeum a sok szép festménnyel s szoborral. Délután Vajdahyud várát mását tekintettük meg. Egy padon ülve gyönyörködtünk a Városligeti-tó szépségében.

Aztán következett a vurstli!

Azt mindketten megállapítottuk, hogy az elvarázsolt kastély a csodakerékkel együtt bolond egy találmány. De elismertük, sok csodálatos látványban volt részünk. Csodacsónak, barlang, mesterséges cseppkövekkel. Föli ltnak a hullámvasútra is. Aztán a földalatti vasút kivitt csaknem a Duna-partig. Végigjárva a korzót, Deák Ferenc szobránál pihentünk meg. Nem sorolom föl a sok látványt... Először láttuk a Lánchidat!

Estefelé gyalog mentünk haza. Lefekvés előtt be nem állt a szánk. Melyik kis majom volt a huncutabb, hogyan ették a diót, szilvát s az amerikai mogorót. Hogyan bukdácsoltunk az óriás hordóban...

Másnap megtörtént az első hegymászás, a Gellért-heggye. Följutottunk a királyi várba is, végigjártuk az öreg Tabánt. Benéztünk a koronázó templomba is.

Délután Artúr odahaza maradt. Mi többiek kimentünk a rokonok sírházhoz a kőbányai új köztemetőbe.

Harmadnap következett az aquincumi múzeum. Akkor még nem is gondolhattam, hogy jó idő múlva ez tölti majd ki életem egy részét...

Délután újból a Duna-part, majd a Nemzeti Múzeum következett. Előtte nagy tisztelettel néztem föl Arany János szobrára. Vásárcsarnok, Szabadság tér, Országhoz... A Szabadság téren ott volt még akkor a négy szobor, az „elcsatolt” Észak, Dél, Kelet és Nyugat szimbóluma.

Másnap délelőtt, állomásra menet láthattam a nagy mesélő, Jókai szobrát. Aztán búcsút mondtunk a fővárosnak.

Így végződött hát első, maradandó élményekkel telt budapesti látogatásunk. Volt is mit beszélni az otthonmaradottaknak.

Mint édekeséget, föl kell jegyeznem, hogy azon a napon, amikor a temetőben, illetőleg a római ásatásoknál jártunk – Apánk, aki tudvalévő, hogy antialkoholista volt (barátjával, Hollóssal együtt) nagy csodálatunkra, hosszú unszólásra megivott egy pohár sört...!

(Folytatjuk.)